

JAJ A LEGYŐZÖTTEKNEK!

A vár továbbra is biztosan a védők kezében maradt, de a veszély most máshonnan fenyegetett: napról napra fogyott az élelem. Nem csoda, hiszen az ostrom már hetek óta tartott, és mikor a gallok elől ide felvonultak, ez olyan sietve és kapkodva történt, hogy az élelem idáig is csak a legnagyobb takarékoskodás mellett volt elegendő.

De éheztek a gallok is. Hiába küldték ki a sereg felét, hogy portyázza be a környéket, még a távolabbi vidéket is, ezek vagy nem hoztak elég ennivalót, vagy nem is tértek vissza, mint például akik Ardeáig merészkedtek.

Raadásul a gallok táborában dögvész ütött ki. Nagy forróság volt, a levegő száraz és fojtó, s a gyújtogatások füstje még elviselhetetlenebbé tette. Por és hamu lepett be mindent. Még a bennszülött lakosság is megsínylette ezt az időjárást, hát még a gallok, akik az északi vidékek hidegebb, nedves levegőjéhez voltak szokva. És most itt kellett rostokolniuk a forróság, bűz és ragály közepette! Halottaikat már el sem temették, máglyán égették el őket, a csontokat úgy-ahogy elföldelték, és ezekből valóságos kis dombok keletkeztek, a sokáig fennmaradt "gall sírok".

Egyszóval az ostromot sem az ostromlottak, sem az ostromlók nem bírták már sokáig. Mindkét részről megvolt a hajlandóság a békéről tárgyalni.

A rómaiak, akik értesültek a gallok ínségéről, hogy úgy tüntessék fel a dolgot, mintha bőviben volnának az ennivalónak, egy-egy reggelen frissen sült, meleg cipókat dobáltak le az ellenség őrhelyeire. A gallok erre válaszul a fórumon lobogó lánggal - hogy a várban levők is láthassák - ökröt sütöttek.

Így akarták kölcsönösen becsapni egymást, miközben egyformán éheztek.

A rómaiakat éltette a remény, hogy a diktátor hamarosan megérkezik a felmentő sereggel, a gallok pedig újabb és újabb portyázó csapataikban bizakodtak. De a remény az élelemmel együtt napról napra csökkent. A diktátor nem jött a rómaiakhoz, a portyázó csapatok pedig üres kézzel vagy véres fejvel tértek vissza a gallokhoz.

Szebb és dicsőbb lett volna, ha a vár védői, mint eddig, tovább és hősiiesen kitartanak, és ha megjön a diktátor, kívülről-belülről egyszerre rohanják meg a gallokat. De az utolsó napokban már alig ettek. A lándzsa kihullott az őrség erőtlén kezéből, a pajzsot fel sem vették, hogy ezzel terheljék elgyengült testüket. Ha most támadnak a gallok, nem lett volna erejük sziklákat görgetni rájuk!

A szenátus összeült tanácskozni.

- Senki sem kívánhat tőlünk lehetetlent - mondta Sulpicius -, még maguk az istenek sem. Ha itt éhen veszünk, oda lesz Róma, oda a Capitolium, nem lesz, aki áldozatot mutasson be isteneinknek. Jól tudjátok, atyák, eddig én voltam az, aki legjobban hangoztattam, hogy nem kérünk békét, megvárjuk a diktátort, de belátom, hogy nem megy tovább. Hullákkal nem tudjuk a várost megvédeni.

A szenátus határozatot hozott:

- Megbízuk a katonai tribunusokat, hogy tárgyaljanak a gallokkal. Mivel ők sem tagadják kimerültségüket, talán nem lesz túlságosan nagy ára, ha azt kívánjuk, hogy oldják fel az ostromzárat.

A követség Sulpicius vezetésével lement a gallok táborába, és Brennus elé vezettette magát.

- Azért küldött minket, vezér, a római nép és a szenátus, hogy megkérdezzük, mit kívánnak a gallok annak fejében, hogy feloldják a Capitolium ostromát, elhagyják a város területét, és kivonulnak a római földről.

A gallok fellélegeztek. Végre! Elhagyhatják ezt az átkozott helyet, és pedig úgy, hogy harci becsületükön nem esik csorba, hiszen az ellenfél kéri a békét. De természetesen ezt nem mutatták, s a vezér dölyfösen válaszolt:

- Ezer pondo aranyat fizettek, és akkor elme gyünk!

Nem volt mit tenni, össze kellett szedni az ezer font aranyat az államkincstárból, a templomokból, de még az asszonyok maradék ékszereiből is. Így gyűlt össze nagy nehezen a váltságdíj. A római tribunusok és Brennus gall vezér, tisztjeitől körülveve, a fórumon felállított mérlegen mérték, méricskelték a tömérdek aranyat.

Egyszer csak felkiáltott Sulpicius:

- Hohó, nem így, vezér! Azért, mert ti sarcoljátok Rómát, nem szabad hamis súlyokat használnotok! Nem féltek az igazságos istenektől?

De Brennus csak gúnyosan nevetett. Leoldotta kardját, és odacsapta a mérlegre a hamis súlyok közé.

- *Vae victis!* Jaj a legyőzötteknek! - mondta gőgösen.

A katonai tribunusok minden megaláztatásuk mellett ezt már mégsem túrték szó nélkül. Vita támadt a mérleg mellett. A rómaiak, bár jól tudták, hogy az életük forog kockán, védték a maguk igazát, a gallok pedig már-már kardjukat rántották elő, amikor hirtelen zűrzavaros lárma, futkosás, fegyvercsörgés, kürtszó hallatszott, és egy gall katona, a kapuórség közül való, halálra váltán berohant:

- Római sereg tört be a kapukon!

És csakugyan, a várva várt diktátor megérkezett serege élén. Egyenesen a fórumra ment. Még ott találta a mérleg körül vitázókat. Rájuk kiáltott:

- Mi dolog ez, rómaiak? Mit méricskéltek itten? Csak nem az életetek árát?

- Nem tehetünk mást, Camillus - mondta Sulpicius.

- Jó lesz ezeknek arany helyett vas is! - felelte Camillus, és odarendelte néhány katonáját. - Vigyétek ezt az aranyat a mérleggel együtt jó helyre, és vigyázzatok, hogy semmi se hiányozzék belőle!

- Azután a gallokhoz fordult. - Ti pedig menjetek! Nem bántunk, mert követségben vagytok, de nem alkudozunk veletek!

Azok még ellenkezni próbáltak:

- Mi már megegyeztünk, szerződést kötöttünk, és addig nem megyünk innen egy tapodtat sem, amíg az ezer pondo aranyat meg nem kapjuk.

- Miféle megegyezésről, micsoda szerződésről beszéltek? Kivel kötöttetek ti szerződést? Ha nem tudnátok, vegyétek tudomásul, hogy Róma diktátort választott, és minden más magisztrátus határozata semmis. Ti itt a katonai tribunusokkal egyezkedtetek, én ezt semmisnek nyilvánítom! Én pedig nem tárgyalok veletek, csak a csatatéren. Menjete, és készüljete a harcra!

Brennus és kísérete dühösen elvonult, és csatasorba állították a gallokat. Camillus ugyanezt tette, és még néhány szót intézett katonáihoz:

- Készüljete a harcra! A hazát vassal és nem arannyal kell visszaváltani! Itt van a szent Capitolium, itt vannak az istenek templomai és oltárai, itt vannak gyermekeink, itt van hitvesünk, hazánk, még ha romokban is, körülöttünk a haza termőföldje - nem kötelességünk-e mindezt, életünk árán is, megvédelmezni vagy visszaszerezni?

A katonák tomboló lelkesedéssel kiáltották:

- Induljunk! Menjünk! Vezess bennünket, diktátor!

A két csatasor a lerombolt város földjén állott fel egymással szemben, olyan rendben vagy inkább rendtelenségben, ahogy ezen a terepen lehetett. A gallok szokott üvöltözésükkel támadásra indultak, de most nem az Allia mellett folyt a csata. A támadásból csakhamar menekülés, vad futás lett. Csak a nyolcadik *mérföldkő*nél, a Gabii felé vezető úton gyűltek össze, és rendezték újra soraikat. Camillus a városon kívül is üldözte és utolérte őket, és körülkerítve a már reményüket vesztett gallokat, az utolsó emberig lekaszabolta őket. Elesett Brennus is, a gall fővezér, hiába könyörgött életéért, és most a saját bőrén tapasztalta, amit a római követeknek gőgösen odavetett:

"*Vae victis!* Jaj a legyőzötteknek!"

A római sereg a gallok közül még hírmondót sem hagyott meg, aki elvitte volna messze északra vereségük hírét. A hazáját megmentő diktátor diadalmenetben vonult be a városba. Leirhatatlan volt a lelkesedés, amellyel a megmaradt lakosság Camillust és seregét fogadta. A Capitolium hős védői is lejöhettek végre a várból sápadtan és soványan, hogy a sok éhezés után végre újra jóllakhassanak. Mert Camillus még erre is gondolt, hozott ételmezt is bőven, és ebből elsősorban a vár védői részesültek.